

DOCTRINA

ANALIZA CRIMINOLOGICĂ A INFRAȚIUNII DE CONTRAFACERE. REAȚIA SOCIALĂ ÎMPOTRIVA FENOMENULUI DE CONTRAFACERE

Ion ȚIGANAȘ,
doctor în drept,
Director general adjunct al
Agenției de Stat
pentru Proprietatea Intelectuală
(AGEPI)

SUMAR

Contrafacerea s-a dezvoltat masiv în ultimii 30 de ani, modelându-se dintr-o crimă izolată într-un proces administrat de organizațiile criminale internaționale; de la o activitate ce asigură niște necesități locale – la un flagel capabil să submineze principiile economice; de la falsificarea unor produse de lux, greu accesibile – la contrafacerea în cantități enorme a întregului spectru de produse; de la un delict minor – la un fenomen complex. Având în vedere că 7% din comerțul mondial este deja afectat de sindromul contrafacerii, iar ritmul de creștere este în ascendență, fără să existe măcar un indicator de stabilizare a situației, se impune aprobarea urgentă a noilor strategii de combatere a fenomenului.

Cuvinte-cheie: contrafacere, securitate economică, concurență neloială, riscuri, reacție socială, implicare, măsuri preventive, răspundere penală, limitele pedepsei.

Criminalitatea, indiferent de formă sau gravitate, trebuie prevenită și controlată. În caz contrar, criminalitatea va fi cea care va influența dezvoltarea economică și socială a statului. Prevenirea agravării situației impune o reacție socială promptă, complexă și inechivocă.

Implicarea rapidă în combaterea fenomenului de contrafacere va preveni apariția altor consecințe negative, având în vedere că problema va fi gestionată într-un stadiu precoce. De obicei, autoritățile statului dispun de informații operative privind intențiile grupurilor criminale întru dezvoltarea acestui tip de criminalitate. Capacitatea instituțiilor de specialitate de a interveni la momentul planificării infraționii sau la o etapă inițială poate fi determinantă nu doar pentru combaterea crimei planificate, dar poate avea și rolul descurajării unor asemenea activități, în ansamblu.

Similar altor activități infraționale, fenomenul contrafacerii poate fi anihilat doar prin decizii și acțiuni ferme din

CRIMINOLOGICAL ANALYSIS OF THE COUNTERFEITING OFFENSE. SOCIAL REACTION AGAINST COUNTERFEITING

SUMMARY

Counterfeiting has grown massively in the last 30 years, shaping from an isolated crime into a process managed by the international criminal organizations; from an activity that provides some local needs in a scourge able to undermine economic principles; from counterfeiting inaccessible luxury goods to counterfeiting enormous quantities of full range of products; from a misdemeanor to a complex phenomenon. Given that 7% of world trade is already affected by an increasing counterfeiting syndrome, with no any existent tool that would redress the current situation, there is an urgent need to approve new strategies for combating phenomenon under concern.

Keywords: counterfeiting, economic security, unfair competition, risks, social reaction, involvement, preventive measures, criminal liability, punishment limits.

partea autorităților. Angajarea în procesul de combatere a contrafacerii ia naștere prin decizii politice, care se materializează prin adoptarea actelor normative. Acest pas este extrem de principial și important, deoarece are rolul de a transmite mediului criminal un mesaj sigur de asumare a responsabilității statului. În plus, reglementarea relațiilor juridice de asigurare a drepturilor de proprietate intelectuală va demara un val de ajustări administrative, la nivelul instrumentelor, mecanismelor sau mentalității.

Fermitatea reacției sociale se manifestă și prin acțiunile concrete și permanente ale instituțiilor publice, începând cu etapa înregistrării drepturilor de proprietate intelectuală și finalizând cu procesul de contracarare a încălcărilor acestor drepturi.

De aceea, pentru un efect maxim este imperios necesar ca reacția socială să poarte și un caracter analitic complex. Societatea modernă este influențată puternic de o serie de factori și circumstanțe economice și sociale, precum globalizarea comerțului, implicarea criminalității organizate sau dezvoltarea tehnologiilor informaționale. În acest context, statele sunt obligate să-și dezvolte noi capacități de comunicare și colaborare bi- sau multilaterală¹.

¹ Prin hotărârea din 2009, Comisia Europeană a decis înființarea Observatorului european privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, în ale cărui atribuții au fost puse dezvoltarea sistemelor de colectare, analiză și furnizare a datelor, identificarea și diseminarea celor mai bune practici, creșterea competențelor instituționale, sensibilizarea societății etc.

Analiza minuțioasă a cauzelor apariției fenomenului de contrafacere va furniza autorităților informații prețioase privind funcționarea acestui proces și instrumente eficiente de combatere. De exemplu, studiul istoricului infracțiunii de contrafacere menționează despre un delict minor și izolat, caracteristic familiilor care nu își puteau asigura necesitățile curente de trai. Implicarea crimei organizate și a caracterului transnațional al acesteia a fost provocată de un vid de comunicare și colaborare dintre state, referitor la subiectul contrafacerii produselor. Astfel, în condițiile în care 7% din comerțul mondial se realizează prin evitarea cadrului legal, iar acest indicator are o creștere constantă, în special în ultimii treizeci de ani, statelor nu le rămâne altceva decât să fortifice schimbul de date și să asigure o colaborare eficientă între autoritățile responsabile, în special – cele vamale și polițienești.

Teoria criminologică menționează despre două etape în care poate interveni reacția socială: ante-factum și post-factum.

Reacția ante-factum sau măsura preventivă survine pentru a preîntâmpina comiterea acțiunilor sau inacțiunilor pe care societatea le consideră dăunătoare pentru valorile sale. În acest context, sunt utilizate o multitudine de instrumente de ordin politic, juridic, economic sau administrativ. Chiar dacă scopul final al măsurii preventive este preîntâmpinarea săvârșirii infracțiunilor, instrumentele menționate au obiectivul identificării și înlăturării cauzelor care favorizează apariția și dezvoltarea fenomenului de contrafacere.

Comportamentele antisociale care prezintă un grad sporit de pericol sunt reglementate de către autorități în legislația penală. De altfel, includerea răspunderii penale – drept o formă de răspuns din partea societății – reprezintă una dintre primele măsuri de prevenire a actului infracțional. Popoarele antice au avut grijă ca prevenirea comiterii de noi infracțiuni să se realizeze, în special, prin pedepse aspre. Ulterior, prin scrierile filosofilor greci, s-a propus schimbarea paradigmei represive cu o formă de utilitate socială a pedepsei.

Fiind un fenomen social, cu efecte negative asupra întregii societăți, infracțiunea de contrafacere poate fi combătută doar cu implicarea plenară a acesteia. Concepția actuală de a plasa toată responsabilitatea privind situația criminogenă în societate doar pe umerii instituțiilor de stat este o explicație de ce fenomenul de contrafacere s-a dezvoltat atât de rapid într-o perioadă scurtă de timp. Deci, lipsa implicării societății este elementul principal pe care mizează organizațiile criminale în continuare. O societate informată și dispusă să sprijine lupta împotriva contrafacerii reprezintă un pas hotărâtor în procesul de asigurare a drepturilor, deși este cel mai greu de realizat. Practica ultimilor ani demonstrează că lipsa suportului din partea consumatorilor minimalizează substanțial eforturile autorităților.

Astfel, chiar dacă cadrul legislativ național oferă instrumente juridice suficiente întru realizarea drepturilor titularilor, iar sistemul instituțional asigură implementarea practică a acestor norme, totuși efecte palpabile de combatere a contrafacerii vor fi obținute doar prin implicarea deplină a tuturor componentelor interesate, în

special a societății. Conform experienței europene², societatea poate fi factorul determinant în reducerea indicatorului de contrafacere. De aceea, eforturile strategice urmează a fi concentrate anume în această direcție.

Lipsa cunoștințelor elementare despre riscurile contrafacerilor³ determină situația precară în domeniul protecției drepturilor. De aceea, organizarea campaniilor de informare și sensibilizare constituie o formă eficientă de informare a societății. Inițiator al acestui proces poate fi titularul de drepturi, o asociație de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală sau autoritățile statului, deși concentrarea eforturilor într-un proiect comun va avea rezultate majore. Transmiterea mesajului unic are un efect credibil asupra consumatorului, având în vedere că percepția populației nu va fi axată pe interesul economic al titularului de drepturi, ci pe problema socială a cărei depășire și-o doresc autoritățile statului.

Prima campanie națională de sensibilizare în Moldova⁴ a fost organizată după finalizarea procesului de armonizare a legislației cu directivele europene și după edificarea sistemului instituțional de asigurare a drepturilor. Reușita proiectului se datorează mesajului puternic și instrumentelor de marketing utilizate. Totuși, considerăm că în cazul încălcărilor dreptului de proprietate intelectuală este preferabil limitarea grupului țintă și direcționarea mesajului către subiecți concreți⁵.

Deși sondajele nu pot evalua criminalitatea reală, totuși, datorită îmbunătățirii tehnicilor și metodelor de evaluare, acestea se recomandă a fi utilizate, în contextul analizei complexe a fenomenului de contrafacere. Scopul sondajului constă în identificarea percepției și atitudinii societății față de actul infracțional menționat. În condițiile cercetării contrafacerii în calitate de *fenomen*, considerăm oportun de a extinde cercul de intervievați, astfel încât să fie formulate chestionare separate pentru consumatori, pentru titularii de drepturi și pentru condamnați. Studiul percepției consumatorilor poate lua forma sondajului general sau a sondajului direcționat (tineri⁶, comercianți, mediul urban etc.), în dependență de

² În rezultatul multiplelor acțiuni de informare, societatea maghiară și-a schimbat percepția în raport cu produsele contrafăcute. Astfel, în 2004 trei pătrimi din populația Budapestei accepta procurarea mărfurilor contrafăcute, în timp ce în 2010 același procent de intervievați au menționat că contrafacerile reprezintă un pericol pentru ei, de aceea aleg produsele originale.

³ Potrivit Sondajului „Cunoștințe, atitudini și practici cu privire la proprietatea intelectuală”, 35% dintre respondenți nu știau ce reprezintă contrafacerea, iar 51% au explicat că achiziționează produse contrafăcute din necunoaștere.

⁴ <http://stoppirateria.md/md/news/news3.php>

⁵ Campania de sensibilizare a elevilor asupra fenomenelor de contrafacere și piraterie în Moldova; Campania împotriva contrafacerii medicamentelor, în Ungaria; Campania „Fii turist responsabil”, inițiată de Organizația Mondială a Turismului și Oficiul Națiunilor Unite împotriva Drogurilor și Criminalității (UNODC); Campania „De Crăciun, dăruiește un cadou original”, în Italia.

⁶ Campania de sensibilizare a elevilor asupra fenomenelor de contrafacere și piraterie, demarată în aprilie 2014, și-a propus realizarea a două obiective majore: informarea elevilor despre efectele negative ale încălcării drepturilor de proprietate intelectuală și realizarea unui sondaj de opinie privind atitudinea copiilor asupra fenomenului de contrafacere

scopul urmărit. Având o marjă de eroare redusă, sondajul de opinie reprezintă o parte a politicii de management a companiilor, dar și un instrument eficient al autorităților, în vederea realizării analizei criminologice a fenomenului de contrafacere. Rezultatele acestui exercițiu pot remodela structura strategiilor naționale de combatere a criminalității.

Problema lipsei informației în domeniul contrafacerilor trebuie depășită atât prin organizarea seminarelor și altor evenimente similare, cât și prin intermediul tehnologiilor informaționale. Dezvoltarea site-urilor specializate⁷, accesul publicului la unele baze de date, utilizarea platformelor de socializare, posibilitatea notificării on-line a cazurilor de contrafacere sunt doar câteva instrumente care pot face mai eficientă relația consumator – autoritate publică – titular de drepturi.

Suntem de părerea că nepublicarea cazurilor de contrafacere va avea repercursiuni negative pentru consumatori, dar mai ales pentru titularii de drepturi. În acest context, propunem ca:

- titularii de drepturi să se poziționeze proactiv în vederea prezentării de date care să informeze societatea despre contrafacerea produselor lor (regiune geografică, categoria produselor, riscuri, pedepse). Totuși, în baza strategiilor interne, unele companii preferă să tăinuiască aceste informații, considerând că reputația produsului va avea de suferit atunci când vor fi divulgate cazurile de contrafacere. Un alt motiv de inacțiune din partea unor titulari de drepturi este motivat de faptul că prezența produselor contrafăcute vine să ajute titularul de drepturi să penetreze piața și să-și promoveze agresiv marca în rândul consumatorilor. Utilizarea metodei respective este caracteristică, în special, pentru țările slab dezvoltate;
- autoritățile publice să dezvolte sisteme de colectare, sistematizare și analiză de date privind fenomenul contrafacerii, pentru a le furniza ulterior societății, în totalitate sau în parte;
- în cadrul acțiunilor de contrafacere, instanța de judecată competentă să utilizeze mai des măsura de publicitate, prin care să oblige persoana condamnată pentru contrafacere să difuzeze informația privind hotărârea judecătorească, inclusiv prin publicarea integrală sau parțială a acesteia.

O altă formă a reacției sociale împotriva fenomenului infracțional se realizează prin **măsuri legale**. Cu certitudine, organizațiile criminale operează, în special în statele cu o bază normativă nedezvoltată, marcată de carențe legale sau raporturi juridice nereglementate. Uneori, chiar dacă există, reglementările învechite și neajustate situației nu pot servi drept frână în vederea prevenirii comiterii infracțiunii de contrafacere. Măsura legislativă va produce eficiență în situația în care vor fi instituite suficiente instrumente juridice pentru ca autoritățile, titularii de drepturi și consumatorii să le poa-

tă utiliza întru protecția drepturilor lor. În primul rând, titularilor drepturilor patrimoniale urmează a li asigura dreptul de a alege metoda prin care își vor apăra drepturile, fie utilizând căile civile, fie apelând la procedurile penale sau contravenționale.

Legislația civilă garantează titularului de drepturi intelectuale, în primul rând, exclusivitate în administrarea drepturilor. Totuși, actele normative trebuie să prevadă măsuri civile de intervenție, în cazul constatării actelor de contrafacere și un cadru juridic echilibrat privind asigurarea respectării drepturilor. În acest context, legiuitorul trebuie:

- să ofere oricărei persoane, care are pretenții față de utilizarea unei mărci înregistrate, dreptul de a iniția o acțiune în instanța judecătorească pentru a-și apăra drepturile și interesele legitime;
- să garanteze oricărei persoane, care utilizează o marcă protejată sau care a făcut pregătiri serioase și efective pentru utilizarea acesteia, dreptul de a solicita titularului de drepturi să-și determine poziția față de invocarea titlului său de protecție împotriva acestei utilizări;
- să asigure oricărei persoane, care a prezentat elemente de probe suficiente pentru a-și argumenta afirmațiile de încălcare a drepturilor sale, dreptul de a cere instanței de judecată sau unei alte autorități competente, până la inițierea unui proces împotriva acțiunilor ilegale, să aplice măsuri provizorii pentru asigurarea probelor relevante, sub rezerva garantării protecției informațiilor confidențiale. Totodată, în vederea asigurării principiului rezonabilității, se impune reglementarea condiției depunerii cauțiunii sau altor garanții echivalente, necesare pentru repararea prejudiciului, care ar putea fi cauzat în situația neconstatării existenței încălcării;
- să ofere posibilitatea stabilirii măsurilor de asigurare a probelor fără ca partea opusă să fie audiată, dacă orice întârziere poate cauza o daună ireparabilă titularului de drepturi sau dacă există un risc iminent de distrugere a probelor;
- să reglementeze dreptul instanței de judecată de a ordona prezentarea probelor într-un număr suficient și rezonabil, sub rezerva garantării protecției informației confidențiale, dacă o parte prezintă dovezi că pretențiile sale sunt fondate, precum și informații că anumite probe se află în gestiunea părții opuse;
- să asigure instanței de judecată, dreptul de a solicita orice informații privind originea și rețeaua de distribuție a produselor care încalcă un drept asupra mărcii, de la orice persoană care a fost găsită în posesia produselor contrafăcute destinate comercializării, care a fost găsită beneficiind, în scop comercial, de servicii cu produse contrafăcute, care a fost găsită prestând, în scop comercial, servicii utilizate în activități de contrafacere sau care a fost implicată în acțiunile de producere sau distribuție a produselor contrafăcute;

⁷ <http://stoppirateria.md>; <http://impactitalia.gov.it>; <http://hamisgyogyszer.hu>; <http://ibuyreal.org>.

- să instituie măsuri de asigurare a acțiunii, inclusiv împotriva intermediarilor, prin care instanța de judecată să aplice sechestru pe bunurile suspectate de încălcare a drepturilor de proprietate intelectuală sau orice altă proprietate;
- să reglementeze dreptul instanței de judecată de a retrage provizoriu sau definitiv produsele contrafăcute din circuitul civil sau de a dispune distrugerea acestora;
- să ofere atât instanței de judecată, cât și titularului de drepturi suficiente mecanisme de stabilire a despăgubirilor, ținându-se cont de toate aspectele relevante (consecințele economice, beneficiul ratat, beneficiul obținut fără justă cauză, dauna morală etc.).

Totuși, efectul descurajator asupra actului criminal îl produce, de cele mai multe ori, pedeapsa penală sau contravențională. În acest sens, sunt importante următoarele considerente. Mai întâi, măsura penală trebuie să fie accesibilă titularilor de drepturi, prin actul de sesizare a autorității competente. Suplimentar, legislația trebuie să prevadă posibilitatea intervenției instituțiilor publice, fără sesizarea titularilor de drepturi, utilizând metoda *ex-officio*⁸. Pot fi evidențiate cazuri în care organizațiile criminale recurg la producerea mărfurilor unui titular de drepturi concret, având informație că acesta nu și-a protejat proprietatea intelectuală în modul corespunzător pe teritoriul statului, în care violatorii de drepturi își dezvoltă afacerea ilegală. Intervenția din oficiu vine să suplinească acest vid, pornind de la efectele negative pe care le produce activitatea de contrafacere asupra populației. Totuși, în pofida reglementării legale, procedura *ex-officio* nu va avea nici un efect pozitiv fără implicarea rapidă a titularului de drepturi⁹.

În contextul răspunderii penale, pedeapsa constituie elementul descurajator, de aceea forma și mărimea acesteia corespunde puterii de reacție din partea societății. Volumul răspunsului social se materializează în obiectul infracțiunii, reglementat de legiuitor și limitele pedepsei penale. Prin prisma importanței acestui instrument, implicarea părților interesate la etapa elaborării normei penale, va permite delimitarea actelor criminale pasibile de răspundere penală de acțiunile delictuale minore sau de raporturile sociale, care nu prejudiciază în nici un fel valorile umane. Analiza prealabilă a fenomenului contrafacerii va permite reglementarea normei penale atât prin prisma situației de moment, cât și ținând cont de contextul regional și formele noi de contrafacere. În plus,

⁸ Prin Legea nr. 115/2011 s-a modificat art. 276 al Codului de procedură penală al Republicii Moldova, care reglementează că în cazul în care organul de urmărire penală depistează nemijlocit săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unor infracțiuni prevăzute la art.185² din Codul penal, acesta notifică titularul de drepturi. Dacă titularul de drepturi, în termen de 15 zile lucrătoare de la data primirii notificării, nu depune plângerea prealabilă, organul de urmărire penală nu începe urmărirea penală în conformitate cu prevederile Codului penal.

⁹ Conform datelor vamale ale Uniunii Europene, în 2013 doar 4% din toate sesizările efectuate de către organele vamale în adresa titularilor de drepturi au rămas fără răspuns.

asigurarea eficientă a drepturilor de proprietate intelectuală și monitorizarea fenomenului de către autorități va garanta ajustarea permanentă a cadrului legal, în dependență de evoluțiile activității infracționale.

Având în vedere extinderea fenomenului de contrafacere și pericolul social pe care îl comportă acesta, reacția legiuitorului moldovean a fost materializată prin amendarea legislației penale și reglementarea răspunderii penale pentru fapta de contrafacere a produselor, în alin. (2) art. 246² al Codului Penal.

Obiectul infracțiunii

Obiectul juridic special. Investigarea infracțiunii de contrafacere reflectă prezența a două forme alternative ale faptei și anume:

- acțiunea de fabricare, în scop de comercializare, a produselor care constituie sau includ un obiect de proprietate intelectuală protejat, fără documente de însoțire, de proveniență, de calitate sau de conformitate, săvârșită în proporții mari;
- acțiunea de îndemnare a terților la fabricarea, în scop de comercializare, a produselor care constituie sau includ un obiect de proprietate intelectuală protejat, fără documente de însoțire, de proveniență, de calitate sau de conformitate, săvârșită în proporții mari.

Intenția legiuitorului a fost de a proteja relațiile sociale privind producerea și punerea în circuitul civil a bunurilor ce constituie sau includ obiecte de proprietate intelectuală protejate.

Obiectul material al acestei infracțiuni este format din produsul, care rezultă din acțiunea de contrafacere.

În același timp, Acordul TRIPs utilizează noțiunea de contrafacere pentru a desemna toate mărfurile care poartă fără autorizare o marcă identică cu marca înregistrată pentru mărfurile respective sau care nu poate fi distinsă în aspectele sale esențiale de această marcă și care, prin aceasta, aduce atingere drepturilor titularului mărcii respective în baza legislației țării de import. Menționăm caracterul limitat al noțiunii convenționale, deoarece face referire doar la marca de fabrică sau de comerț, excluzând în acest fel celelalte obiecte de proprietate intelectuală.

Păstrând aceeași logică, legislația vamală națională definește mărfurile contrafăcute prin:

- orice marfă, inclusiv ambalajul acesteia, care poartă, fără autorizație, o marcă identică ori care nu se deosebește în aspectele sale esențiale de o marcă legal înregistrată pentru același tip de marfă și care, din acest motiv, încalcă drepturile titularului mărcii legale;
- orice simbol al unei mărci (inclusiv logo, etichetă, autoadeziv, broșură, instrucțiuni de utilizare sau document de garanție care poartă un astfel de simbol), chiar dacă este prezentat separat;
- orice ambalaj care poartă mărci contrafăcute, chiar dacă sunt prezentate separat.

Totuși, considerăm că sintagma din legislația penală este mai complexă, din moment ce face trimitere la toate

produsele care constituie sau includ obiecte de proprietate intelectuală.

Analizând fenomenul contrafacerii, constatăm cu ușurință expansiunea acestuia atât în plan geografic, cât și asupra categoriilor de produse¹⁰. Profiturile enorme ademenesc producătorii onești, dar mai ales elementele criminale, să se implice în contrafacerea întregului spectru de mărfuri, în special – cele de larg consum¹¹.

Analiza comparativă a infracțiunii de contrafacere cu alte infracțiuni conexe

Examinând obiectul infracțiunii de contrafacere a produselor (alin. (2) art. 246² al Codului Penal), se impune analiza comparată a acestuia cu infracțiunea de falsificare a produselor (alin. (1) art. 246² al Codului Penal). Deși, adesea sunt utilizați în același context, termenii de *falsificare* și de *contrafacere* trebuie priviți separat, având în vedere conținutul acestora. Astfel, chiar dacă scopul ambelor infracțiuni este identic și vizează înșelarea victimei, atunci obiectul este diferit: în cazul falsificării produselor se urmărește fabricarea acestora contrar actelor normative din domeniu, pe când în cazul contrafacerii se dorește fabricarea, în scop de comercializare, a produselor care constituie sau includ un obiect de proprietate intelectuală protejat, fără documente de însoțire, de proveniență, de calitate sau de conformitate, săvârșită în proporții mari.

Atenție sporită merită a fi acordată și raportului dintre infracțiunea de contrafacere, prevăzută de alin. (2) art. 246² al Codului Penal și infracțiunea de încălcare a dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială (art. 185² Codul Penal). În acest caz, legiuitorul a delimitat protecția intereselor titularului de drepturi de proprietate industrială într-un articol separat, de protecția intereselor consumatorilor de a achiziționa un produs autentic.

Reglementarea răspunderii penale pentru infracțiunea de contrafacere a stabilit o relație de concurență cu infracțiunea de producere și comercializare a medicamentelor contrafăcute, prevăzută de art. 214¹ al Codului Penal. Astfel, deși există o normă generală, în cazul constatării producerii medicamentelor contrafăcute se va aplica norma specială.

Practica legislativă națională în domeniul proprietății intelectuale delimitează infracțiunile de delictelor minore, prevăzute de Codul Contravențional, prin valoarea prejudiciului cauzat. Astfel, fapta prevăzută de alin. (2) art. 246² al Codului Penal va fi considerată contravenție, dacă valoarea produsului contrafăcut nu va depăși 50.000 lei, iar în acest caz persoana vinovată va purta răspundere în baza alin. (2) art. 283 al Codului Contravențional.

¹⁰ Conform datelor Observatorului respectării drepturilor de proprietate intelectuală, cele mai contrafăcute produse pe piața internă sunt îmbrăcămintea, încălțăminte, creasurile, electrocasnicele, produsele cosmetice, parfumurile, detergenții, jucăriile, piesele auto, produsele alimentare etc.

¹¹ Conform informației recente a Inspectoratului General al Poliției, în capitală a fost descoperită activitatea clandestină a unei fabrici de producere a detergenților contrafăcuți, care urmau să fie puși în circulației economice.

Latura obiectivă a infracțiunii

Infracțiunea de contrafacere reprezintă fapta prejudiciabilă, care se materializează în fabricarea produselor care constituie sau includ obiecte de proprietate intelectuală, în scop de comercializare, fără documente de însoțire, de proveniență, de calitate și de conformitate, precum și îndemnarea terților spre realizarea acestei acțiuni.

Numărul redus de dosare penale¹² gestionate în baza art. 246² poate fi explicat prin limitele reduse ale infracțiunii analizate, având în vedere că fapta prejudiciabilă se extinde doar asupra acțiunii de producere a contrafacerilor. Lipsa capacităților industriale de fabricare a produselor contrafăcute din țară favorizează alte forme ale comerțului ilegal, precum importul, comercializarea, transportarea, depozitarea contrafacerilor. În acest context, se impune modificarea normei legale la noile realități, pentru ca reacția societății să fie ajustată pericolului provocat de acest flagel.

Purtând un caracter formal, infracțiunea de contrafacere se va considera consumată în momentul finisării fabricării produselor contrafăcute.

Latura subiectivă a infracțiunii

Intenția directă caracterizează infracțiunea de contrafacere, având în vedere că persoana conștientizează aspectul ilegal al faptei, iar scopul este dictat de obținerea profitului sau a altor avantaje materiale. Interesul economic al făptuitorului se materializează la etapa includerii bunurilor contrafăcute în circuitul civil și anume prin metoda comercializării. Or, norma penală impune obligativitatea demonstrării nu doar a fabricării mărfurilor contrafăcute, ci și a faptului că acestea urmau să fie comercializate. Lipsa elementului analizat exclude atragerea la răspundere penală în baza alin. (2) art. 246² al Codului Penal și solicită analiza obiectului infracțiunii, prevăzut de unele alineate ale art. 185² al Codului Penal, pentru a putea fi încadrate corespunzător.

Comercializarea produselor contrafăcute poate fi realizată pe diferite căi de distribuție. De obicei, se folosesc metode clasice de vânzare directă în adresa unor intermediari sau comercianți cunoscuți. Forma menționată se utilizează pentru a distribui pe piață partide mari de mărfuri contrafăcute, iar locul final de vânzare sunt piețele comerciale, magazinele en-gros sau comercianții ambulanți.

Tendința elementelor criminale, însă, este să penetreze piața exclusivistă sau de lux, inclusiv centrele comerciale mari. Motivația este dictată de creșterea numărului de consumatori al acestui segment și de faptul că au ajuns să dispună de echipamente și tehnologii pentru a contraface majoritatea produselor solicitate, chiar și cele mai sofisticate. În plus, de partea contrafăcătorilor este și percepția consumatorului, care tinde să creadă că

¹² Conform datelor Raportului național privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, în 2012 au fost intentate doar 4 dosare penale în baza alin. (2) art. 246² al Codului Penal, iar în anul 2014 nu a fost înregistrată nici o acțiune penală privind contrafacerea produselor.

fenomenul contrafacerii este caracteristic doar piețelor și magazinelor mici, deși practica polițienească demonstrează că nu este tocmai așa.

Totuși, ultima perioadă se caracterizează printr-o ascensiune fulminantă a comerțului on-line, iar grupările criminale specializate în contrafacerea produselor au obținut o nouă platformă de comercializare. Comerțul on-line le oferă avantaje superioare în raport cu titularii de drepturi și comercianții onești, pentru că dimensiunea pieței, flexibilitatea și accesibilitatea reprezintă elemente determinante în conjunctura economică actuală. În plus, instrumentele tehnice, precum anonimatul sau instrumente juridice ca elementul de extraneitate, pe care le oferă Internetul, permit contrafăcătorilor să fie greu de identificat.

Suplimentar scopului principal al infracțiunii de contrafacere, care rezidă în obținerea de avantaje materiale, literatura de specialitate promovează ideea unui scop secundar și anume inducerea în eroare a consumatorilor.

Subiectul

Conform normei penale, subiect al infracțiunii de contrafacere poate fi și persoana fizică, și persoana juridică.

Condițiile legale pentru atragere la răspundere penală a persoanei fizice se rezumă la responsabilitatea acesteia și la atingerea vârstei de 16 ani. Totuși, aria de contrafacere a produselor de către persoanele fizice se limitează la mărfurile a căror complexitate de fabricare este redusă sau medie, nu necesită investiții majore, se realizează personal sau implică un număr limitat de persoane, de obicei membrii familiei, și se adresează consumatorilor cu mai puține pretenții de calitate.

Pe de altă parte, producerea mărfurilor de o calitate superioară, similară produselor autentice, precum și a mărfurilor complexe, de înaltă precizie, care necesită materie primă scumpă și personal calificat este caracteristică grupurilor criminale specializate care dispun de fabrici performante de producere și de rețele de distribuție.

De asemenea, s-a constatat existența relațiilor comerciale dintre organizațiile criminale și unii producători locali, prin care aceștia din urmă decid să se implice în procesul de producere a mărfurilor contrafăcute, de rând cu fabricarea legală a produselor lor originale. În acest caz, instigatorul infracțiunii va fi pedepsit pentru acțiunea de îndemnare a terților la fabricarea ilegală a produselor ce constituie sau includ obiecte de proprietate intelectuală, iar producătorul local va fi atras la răspundere penală pentru fapta de fabricare a produselor contrafăcute, ambele forme făcând obiectul alin. (2) art. 246² al Codului Penal.

Sanctiunea

Prin semnarea Acordului TRIPs, statele membre și-au luat angajamentul să introducă în legislația penală unele proceduri penale aplicabile cel puțin pentru actele deliberate de contrafacere a mărcilor, comise la scară comercială, iar sancțiunile prevăzute de legea penală să fie la un nivel comparativ cu cele aplicate unor infracțiuni grave similare. Răspunderea penală va trebui să fie sufi-

cient de drastică, pentru a descuraja acțiunile de contrafacere, iar în calitate de pedeapsă să includă privațiunea de libertate, amenda, sechestrarea, confiscarea și distrugerea mărfurilor contrafăcute.

Legiuitorul moldovean a decis reglementarea pedepselor alternative pentru persoanele fizice, care pot lua forma unei amenzi, în mărime de la 20.000 lei până la 40.000 lei sau măsura privativă de libertate pe un termen de până la un an. În cazul în care subiect al infracțiunii de contrafacere este persoana juridică, atunci poate fi aplicată o sancțiune de amendare a acesteia, în cuantum de la 70.000 lei până la 100.000 lei, cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani.

Totodată, dacă fapta prejudiciabilă nu este săvârșită în proporții mari, atunci poate fi calificată drept contravenție, conform alin. (2) art. 283 al Codului Contravențional, pentru comiterea căreia făptuitorul este sancționat cu amendă de la 2000 lei până la 3000 lei cu sau fără dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la un an.

Concluzii

Criminalitatea specializată în contrafacerea produselor, indiferent de formă sau gravitate, trebuie prevenită și controlată. În caz contrar, criminalitatea va fi cea care va influența dezvoltarea economică și socială a statului. Atitudinea pasivă a societății poate contribui la evoluția unor fenomene social-periculoase, care atentează la securitatea economică și socială a statului, periclitează spiritul concurenței loiale, limitează motivația inovațională și periclitează siguranța și sănătatea consumatorilor. De aceea, pentru prevenirea agravării situației se impune o reacție socială promptă, complexă și neechivocă.

Fiind un fenomen social, cu efecte negative asupra întregii societăți, infracțiunea de contrafacere poate fi combătută doar cu implicarea pleneră a acesteia. Concepția actuală, de a plasa toată responsabilitatea privind situația criminogenă în societate doar pe umerii instituțiilor de stat, este o explicație de ce fenomenul de contrafacere s-a dezvoltat atât de rapid într-o perioadă scurtă de timp. O societate informată și dispusă să sprijine lupta împotriva contrafacerii reprezintă un pas hotărâtor în procesul de asigurare a drepturilor, deși este greu de realizat.

Măsurile legale sunt o altă formă a reacției sociale împotriva fenomenului infracțional. Cu certitudine, organizațiile criminale operează, în special, în statele cu o bază normativă nedezvoltată, marcată de carențe legale sau rapoarturi juridice nereglementate. Uneori, chiar dacă există, reglementările învechite și neajustate situației nu pot servi drept frână în vederea prevenirii comiterii infracțiunii de contrafacere. Măsura legislativă va produce eficiență în situația în care vor fi instituite suficiente instrumente juridice pentru ca autoritățile, titularii de drepturi și consumatorii să le poată utiliza întru protecția drepturilor lor. În contextul răspunderii penale, pedeapsa constituie elementul descurajator, de aceea forma și mărimea acesteia corespund puterii de reacție din partea societății.